

# Andrzej Wiśniewski

---

## "Wywłaszczenie jako instrument gospodarski planowej rad narodowych", K. Sobczak, Toruń 1962 : [recenzja]

---

Palestra 7/6(66), 60-61

---

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

podstawie przemian, jakim podlegało nasze prawo, na długo przed szerszym omówieniem zasad, na których normy te powinny być oparte. Zagadnienie to staje się szczególnie aktualne właśnie obecnie, gdyż współczesna kodyfikacja prawa cywilnego wymaga wyczerpującego opracowania sposobu zastosowania przepisów nowego kodeksu cywilnego do stanu prawnego istniejącego w chwili wejścia jego w życie.

Autor potraktował swą pracę jako historycznoporównawczy oraz teoretyczny wykład zagadnień z zakresu prawa przechodniego. Wiele miejsca poświęcono w pracy na omówienie i krytyczną analizę różnych teorii z zakresu prawa przechodniego oraz na historyczno-porównawcze przedstawienie ustawodawstw przechodnich. Nie brak jednak i rozdziałów podających elementy i podstawy rozstrzygnięcia kolizji norm w czasie.

*M. Maneli: O funkcjach państwa. PWN. Warszawa 1963 r., s. 356.*

Omawiana monografia daje obszerną analizę zagadnienia funkcji państwa. Rozważania swe autor rozpoczyna od przedstawienia pojęcia celu państwa, gdyż problematyka celu oraz funkcji państwa jest tak ze sobą związana, iż wielu autorów używa tych pojęć wymiennie, a czasem jedno pojęcie definiuje za pośrednictwem drugiego.

Całą działalność państwa można podzielić na dwie wielkie sfery: sferę działalności wewnętrznej i sferę działalności zewnętrznej. Podstawą tego podziału jest działalność polityczna, tzn. stosunek państwa do poszczególnych klas, warstw i obywateli (sfera wewnętrzna) oraz do innych państw (sfera zewnętrzna). Dzięki wyodrębnieniu tych dwóch sfer powstaje możliwość wszechstronnej analizy stosunków między aparatem państwowym a wszystkimi klasami i wszystkimi obywatelami oraz stosunków między danym państwem a wszystkimi innymi państwami. Stosownie do podziału na te dwie sfery wyodrębnia się też dwie funkcje państwa: wewnętrzną i zewnętrzną. Funkcja państwa stanowi istotę danej sfery działalności państwa.

Funkcja wewnętrzna państwa polega — zgodnie z wypracowaną przez autora definicją — na utrzymywaniu i umacnianiu kierowniczej roli klasy panującej za pomocą zespołu środków o charakterze ekonomicznym, politycznym i ideologicznym oraz na utrzymaniu przy użyciu siły w posłuszeństwie tych wszystkich, którzy występują przeciwko porządkowi społecznemu i prawnemu, ustanowionemu przez klasę panującą.

Funkcja zewnętrzna polega na rozszerzeniu lub ochronie terytorium oraz na ochronie interesów państwa — w stosunkach z innymi państwami — środkami pokojowymi lub wojennymi.

*K. Sobczak: Wywłaszczenie jako instrument gospodarski planowej rad narodowych. Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Studia iuridica — tom II. PWN. Toruń 1962 r., s. 88.*

Wywłaszczenie — jak stwierdza autor w swej pracy — jest to akt prawny (administracyjny lub ustawa) podejmowany w wypadkach i w granicach niezbędności oraz w razie ostateczności, na mocy którego następuje odebranie prawa własności nieruchomości lub innego prawa rzeczowego bądź ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości, jeżeli wymaga tego realizacja zadań państwowych określonych w obowiązujących planach gospodarczych.

Omówieniu zagadnień wywłaszczenia poświęcona była praca doktorska autora, której skrót stanowi niniejsza publikacja. Autor omawia w książce rolę administracyjnoprawnego kształtowania i wykorzystania instytucji własności indywidualnej, kwestię przedmiotu wywłaszczenia, podstawy prawne aktu wywłaszczenia, problem istnienia odszkodowania w prawie wywłaszczeniowym oraz stopień wyrównania szkody w razie wywłaszczenia. W książce znajduje się też krótka charakterystyka organów orzekających o wywłaszczeniu i przyznawaniu odszkodowania.

*W. Sokolewicz: Rozwój demokracji w państwie radzieckim. Wybrane zagadnienia. Wyd. Prawn. Warszawa 1962 r., s. 96.*

Państwo socjalistyczne, będąc głównym i bezpośrednim organizatorem przeobrażeń zachodzących w stosunkach społecznych, ekonomicznych, w stosunkach prawnych i kulturze, pod wpływem tych przeobrażeń i w miarę ich postępu samo ulega istotnym zmianom. XX i XXII Zjazd KPZR zapoczątkowały proces doniosłych przemian społecznych w państwie radzieckim i spowodowały wzrost zainteresowania tymi sprawami.

Autor pracy chce zapoznać czytelnika z tymi zachodzącymi dzisiaj przemianami w strukturze i formach aktywności państwa radzieckiego, które stanowią dobitny wyraz odrodzenia i rozwinięcia demokracji socjalistycznej. Przemiany te znajdują wyraz w konkretnych zmianach w systemie rządzenia, w radach narodowych, w gospodarce oraz w innych dziedzinach życia społecznego. Zapoznanie się z tymi zmianami może w znacznym stopniu ułatwić znalezienie optymalnych rozwiązań ustrojowych dla polskiego modelu państwa socjalistycznego. Odrzucając bowiem mechaniczne kopiowanie urządzeń radzieckich, możemy korzystać z wyników teoretycznych ustaleń i z rezultatów eksperymentów przeprowadzanych w ZSRR.

Autor pisze o wielu sprawach nie znanych polskiemu czytelnikowi, ponieważ dotychczasowa informacja dotyczyła przeważnie zewnętrznej strony zjawisk. Autor wskazuje więc na zastępowanie państwa przez organizacje społeczne jako na jedną z form obumierania państwa, omawia przemiany w radach narodowych, wskazuje więc na zastępowanie państwa przez organizacje społeczne jako na wych, na udział społeczeństwa w administracji terenowej. W książce znajdują się też uwagi o demokracji bezpośredniej, o społecznym samorządzie komunistycznym i o pracach nad projektem nowej Konstytucji ZSRR.

ANDRZEJ WIŚNIEWSKI